

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobců: a) Ing. J. B., b) T. R., c) R. B., d) K. P., e) MUDr. A. S., f) JUDr. J. S., g) PhDr. O. F., h) JUDr. K. R., i) E. K., j) RNDr. T. S., k) Ing. arch. R. S., l) Ing. J. V., m) Ing. J. V., n) Ing. M. N., všichni zast. JUDr. Zorkou Černohorskou, advokátkou, se sídlem Balbínova 384, Příbram, o) Ing. P. H., a Ing. M. L., p) Ing. J. M., q) V. P., r) D. M., s) Ing. M. M., v) J. N., w) M. S., x) V. S., y) Ing. P. N., všichni zast. Mgr. Martinem Mládkem, advokátem, se sídlem Ostrovní 2064/5, Praha 1, proti žalovanému: **Státní pozemkový úřad**, se sídlem Husinecká 1024/11a, Praha 3, zast. Mgr. Andrejem Lokajíčkem advokátem, se sídlem Jugoslávská 620/29, Praha 2, za účasti osoby zúčastněné na řízení: hlavní město Praha, se sídlem Mariánské náměstí 2/2, Praha 1, zast. JUDr. Janem Nemanským, advokátem, se sídlem Těšnov 1059/1, Praha 1, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 6. 2022, č. j. SPU 187027/2022, v řízení o kasační stížnosti osoby zúčastněné na řízení proti výroku III. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2022, č. j. 14 A 69/2022-171, a o kasační stížnosti žalovaného proti výroky III., IV. a V. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 11. 2022, č. j. 14 A 69/2022-171,

t a k t o :

- I. Kasační stížnosti osoby zúčastněné na řízení a žalovaného **se zamítají**.
- II. Žalovaný a osoba zúčastněná na řízení **jsou povinni** zaplatit společně a nerozdílně žalobcům a) až n) na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech částku 42.374 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokátky JUDr. Zorky Černohorské.
- III. Žalovaný a osoba zúčastněná na řízení **jsou povinni** zaplatit společně a nerozdílně žalobcům o), p), q), r), s), u), v), w) a y) na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech částku 30.371 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta Mgr. Martina Mládka.
- IV. Žalobkyně t) **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech.

O d ů v o d n ě n í :

I. Shrnutí předcházejícího řízení

[1]Žalovaný rozhodnutím ze dne 28. 6. 2022, č. j. SPU 187027/2022, zamítl odvolání žalobců a potvrdil rozhodnutí Krajského pozemkového úřadu pro Středočeský kraj a hl. m. Praha (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 29. 3. 2022, č. j. PÚ 608/01 (dále jen „opravné rozhodnutí“), kterým opravil zřejmé nesprávnosti ve výrokové části II. rozhodnutí Pozemkového úřadu Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 28. 2. 2001, č. j. PÚ 608/01 (dále jen „původní rozhodnutí“), vydaného podle § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o půdě“). V opravném rozhodnutí bylo nově ve výrokové části uvedeno, že žalobci nejsou vlastníky zbytku nemovitosti parc. č. X v k. ú. S. (dále jen „pozemek parc. č. X“) o výměře 203 m², namísto výměry 14.842 m² uvedené v původním rozhodnutí.

[2]Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) rozsudkem ze dne 7. 11. 2022, č. j. 14 A 69/2022-171, výrokem I. odmítl žalobu žalobkyně t), výrokem II. jí nepřiznal právo na náhradu nákladů žalobního řízení, výrokem III. uvedené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, výrokem IV. uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobcům a) až n) náklady žalobního řízení ve výši 168.044 Kč a výrokem V. uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobcům či jejich právním předchůdcům o) až y) [vyjma žalobkyně t)] náklady žalobního řízení ve výši 121.484 Kč.

[3]V odůvodnění rozsudku městský soud nejprve vysvětlil odmítnutí žaloby žalobkyně t). Dále vymezil skutečnosti, o kterých nebylo mezi účastníky řízení sporu. Výrokem II. původního rozhodnutí bylo znovu rozhodnuto o výměře 14.842 m² pozemku parc. č. X, jelikož správní orgán přehlédl, že již rozhodnutím ze dne 9. 9. 1997 rozhodl o výměře 14.639 m² téhož pozemku. Žalobcům tak bylo dvakrát určeno, že nebyli vlastníky předmětné nemovitosti, a náležela jim tak náhrada podle § 11, resp. § 16 zákona o půdě. Městský soud se dále zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí žalovaného, přičemž dospěl k závěru, že ten řádně a dostatečně odůvodnil, z jakých důvodů správní orgán I. stupně přistoupil k opravě původního rozhodnutí podle § 70 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“).

[4]Následně městský soud hodnotil otázku, zdali byl správní orgán I. stupně oprávněn opravit chybně určenou výměru části pozemku parc. č. X, za kterou žalobcům náležela náhrada. Nejprve odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu a na analogická ustanovení zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Vymezil rovněž, které vady rozhodnutí lze považovat za zjevné chyby a nesprávnosti a jakým způsobem je lze opravit. Zdůraznil, že oprava dříve vydaného rozhodnutí je mimořádným prostředkem sloužícím k opravě pouze zjevných nesprávností či nepřesností, nikoli k nápravě skutkových či právních omylů. Opravným rozhodnutím nelze změnit vlastní, opravovaným rozhodnutím stanovená práva a povinnosti. Za zjevnou

pokračování

nesprávnost bylo možné považovat zjevné a okamžité selhání v duševní či mechanické činnosti osoby, za jejíž účasti bylo původní rozhodnutí vyhlášeno či vyhotoveno.

[5]V posuzovaném případě podle městského soudu opravné rozhodnutí razantně zasáhlo do práv žalobců, která jim náležela z původního rozhodnutí. Opravné rozhodnutí totiž výměru pozemku, za níž žalobcům náležela náhrada podle zákona o půdě, snížilo na pouhých 203 m². Provedená oprava tak byla významná, a to rovněž s ohledem na počet oprávněných osob. Vyznění původního rozhodnutí po jeho opravě tak bylo ohledně restitučních práv žalobců zcela odlišné. Městský soud nepopíral chybnost původního rozhodnutí. Uvedl však, že opravným rozhodnutím nebylo možné napravovat věcná pochybení správního orgánu, konkrétně chybu ve skutkových zjištěních. Z původního rozhodnutí totiž nebylo vůbec zjevné, že by správní orgán operoval s rozhodnutím ze dne 9. 9. 1997, naopak jej zjevně pominul. Nejednalo se tak o zjevné a okamžité selhání v duševní či mechanické činnosti osoby vyhotovující původní rozhodnutí. Původní výrok rozhodnutí nadto plně korespondoval s jeho odůvodněním, vada tak nemohla být zjevná ani jakékoli třetí osobě. Samy správní orgány byly přesvědčeny o správnosti a zákonnosti původního rozhodnutí. Následným postupem tak správní orgán I. stupně napravoval své chybné závěry nad rámec zákonem stanoveného rozsahu.

[6]Podle městského soudu původní rozhodnutí přiřklo žalobcům více práv, než jim náleželo. Zároveň neměl za to, že by si tohoto pochybení správního orgánu nebyli žalobci vědomi. Přesto bylo v posuzovaném případě nutno zdůraznit principy právní jistoty a presumpce správnosti správních rozhodnutí. V této souvislosti městský soud rovněž poukázal na uplynutí více než 20 let od vydání původního rozhodnutí. Zásah do práv žalobců přiznaných jim před značnou dobou původním rozhodnutím tak byl v rozporu s principem právní jistoty a v právním státě nemohl obstát. Na uvedeném ničeho neměnila ani skutečnost, že správní řád nestanovil lhůtu pro vydání opravného rozhodnutí. Přesto bylo nutno akcentovat zmíněné principy. Čím později bylo rozhodnutí opraveno, tím více bylo lze pochybovat o tom, že bylo zřejmě nesprávné. Lze si totiž jen těžko představit zjevnou nesprávnost, která by byla odhalena až po desítkách let. Městský soud poukázal rovněž na lhůty stanovené zákonem pro přezkumné řízení, podání odvolání opomenutým účastníkem řízení a nařízení obnovy řízení. Bylo by nepřiměřené, aby správní orgány prostřednictvím opravného rozhodnutí mohly zasahovat do nabytých práv účastníků původního řízení v jakékoli lhůtě, a to bez ohledu na to, v jaké míře tak činily. V posuzovaném případě tak správní orgány opravou původního rozhodnutí nepřípustně zasáhly do právní jistoty žalobců, a to po uplynutí více než 20 let od jeho vydání. Proto musel převládnout požadavek na právní jistotu nad zájmem vydat zákonné a věcně správné rozhodnutí. V posuzovaném případě nebylo možné obcházet již několikanásobně uplynulou dobu pro nápravu vad původního rozhodnutí v přezkumném či obnoveném řízení prostřednictvím opravy zjevných nesprávností podle § 70 správního řádu, a to rovněž s ohledem na to, že původní rozhodnutí nebylo zjevně nesprávné.

II. Obsah kasačních stížností a dalších podání účastníků řízení

Kasační stížnost osoby zúčastněné na řízení

[7] Proti výroku III. tohoto rozsudku městského soudu podala osoba zúčastněná na řízení [dále jen „stěžovatelka a)“] včasnou kasační stížnost, v níž označila důvody uvedené v ustanoveních § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[8] V jejím doplnění, jež Nejvyšší správní soud obdržel v zákonné měsíční lhůtě, stěžovatelka nejprve odkázala na judikaturu Ústavního soudu k poměřování právní jistoty účastníků řízení se zájmem na ochraně závažného veřejného zájmu. V posuzovaném případě žalobci nebyli v dobré víře ohledně správnosti původního rozhodnutí. Veřejný zájem zde představuje hospodárné a účelné nakládání s majetkem státu, resp. aby nebylo vydáváno to, co fakticky vydáno být nemělo. Městský soud současně rozhodl v rozporu s principem restitučních předpisů. Přiznáním předmětného restitučního nároku žalobcům by totiž došlo k nespravedlivému a neoprávněnému zatížení všech občanů České republiky povinností vydat předmětné pozemky a zaplatit náhradu v rozporu se zákonem o půdě. Tímto postupem by byl dotčen závažný veřejný zájem. Žalobci totiž co do výměry předmětného pozemku 14.639 m² nejsou v postavení oprávněných osob a v tomto rozsahu jim žádná majetková křivda ani nevznikla. Nedošlo totiž k zásahu do meritorního původu nároku žalobců. V posuzovaném případě tak existoval důvod pro postup podle § 70 správního řádu, jelikož správní orgány jednaly v souladu se zásadou materiální pravdy. Obsah původního rozhodnutí byl rovněž v rozporu s vůlí, kterou chtěl správní orgán projevit.

[9] Stěžovatelka a) dále namítla, že městský soud nesprávně zjistil skutkový stav věci. Opomenutí určité skutečnosti totiž lze také považovat za důsledek mechanického či duševního selhání. Uvedené platí tím spíš, pokud se kolem roku 2000 všechna dosud vydaná správní rozhodnutí vyhledávala ručně. Správní orgán vydávající původní rozhodnutí fakticky jen chybně odečetl výměru předmětného pozemku, jelikož nezohlednil dříve vydané rozhodnutí. Uvedené pochybení mohli nadto žalobci zjistit i z jiných souvislostí. V posuzovaném případě je tak zřejmé, že správní orgán I. stupně v opravném rozhodnutí pouze upravil zjevnou nesprávnost, a to s ohledem na zjevnou vůli správního orgánu, který vydal původní rozhodnutí. Tato vůle pak byla všem účastníkům řízení nepochybně známa.

[10] V posuzovaném případě podle stěžovatelky a) ani nemohlo dojít k zásahu do práv žalobců. Svých nároků se totiž domáhali až v roce 2019, přičemž městský soud přiměřenost zásahu nesprávně hodnotil k okamžiku, kdy bylo původní rozhodnutí vydáno. Jen ve věci žalobců správní orgány vydaly více než 30 správních rozhodnutí a v rámci restitučních nároků se jedná o několik tisíc rozhodnutí. Vyřízení věci tak i s ohledem na její složitost proběhlo v časově odpovídajícím rámci. Běh času neměl vliv ani na zákonnost opravného rozhodnutí. Mechanickou chybu totiž lze objevit i po uplynutí několika let. Městský soud měl rovněž v souladu se zásadou *ne bis in idem* rozhodnutí žalovaného shledat nicotným, což však neučinil.

[11] S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatelka a) navrhla, aby Nejvyšší správní soud výrok III. napadeného rozsudku městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[12] Žalobci a) až n) se ve vyjádření ke kasační stížnosti stěžovatelky a) nejprve ztotožnili se závěry městského soudu. Dále konstatovali, že stěžovatelka a) účelově vykládá závěry městského soudu ohledně jejich vědomosti o nesprávnosti původního rozhodnutí.

pokračování

Pominula totiž navazující právní názor městského soudu, podle něhož bylo v posuzovaném případě nutno trvat na principech právní jistoty a presumpce správnosti, a to zejména s ohledem na uplynutí více než 20 let od vydání původního rozhodnutí. Žalobci a) až n) zdůraznili, že věřili ve správnost původního rozhodnutí a po dobu více než 20 let podle něj postupovali za součinnosti žalovaného. Popsanou důvěru účastníků řízení v rozhodovací činnost správních orgánů akcentoval rovněž Ústavní soud ve své judikatuře. Pochybení správního orgánu přitom nelze považovat za zjevnou nesprávnost ve smyslu § 70 správního řádu, k čemuž ostatně dospěl rovněž městský soud.

[13] Žalobci a) až n) se neztotožnili ani s námitkou stěžovatelky a), že opravné rozhodnutí zásadně nezasáhlo do jejich práv. Opravné rozhodnutí naopak zasáhlo do práv původních oprávněných osob i jejich právních nástupců, jakož i do práv třetích osob, které od žalobců či jejich právních nástupců odkoupily předmětné pozemky. Zmíněné převody předmětných pozemků či jejich částí následně žalobci a) až n) shrnuli. Podle nich opravným rozhodnutím správní orgán I. stupně neřešil své formální pochybení, nýbrž vadu původního rozhodnutí, kterým opomněl rozhodnutí ze dne 9. 9. 1997. Takový postup však vyloučil Ústavní soud ve své judikatuře. Žalobci a) až n) závěrem zdůraznili, že i pokud správní orgány přiznaly žalobcům více, než jim náleželo, bylo po více než 20 letech v souladu s principem právní jistoty na samotných správních orgánech, aby za zmíněné pochybení nesly odpovědnost. Uvedené platí bez ohledu na to, že kolem roku 2000 nedosahovalo technické a ostatní vybavení kvalit dnešní doby, a správní orgány tak musely již vydaná restituční rozhodnutí vyhledávat ručně. Disponují ostatně dostatečnými finančními prostředky a kontrolním aparátem, aby si mohly zjednat nápravu.

[14] S ohledem na tyto skutečnosti žalobci a) až n) navrhli zamítnutí kasační stížnosti stěžovatelky a).

[15] Žalobci o) až y) ve vyjádření ke kasační stížnosti stěžovatelky a) uvedli, že městský soud v napadeném rozsudku nekonstatoval, že by žalobci nejednali v dobré víře. Ostatně dobrá víra se podle judikatury Ústavního soudu předpokládá, přičemž stěžovatelka a) ani žalovaný ji přesvědčivě nevyvrátili. Dále bylo na žalovaném, jaká práva žalobcům přiznal. Předmětný restituční nárok jim byl v původním rozhodnutí pravomocně a vykonatelně přiznán, přičemž jej více než 20 let nikdo nerozporoval. Podle Ústavního soudu za správnost vlastního postupu odpovídá veřejná moc, nikoli její adresáti, kteří se mohou v souladu s principem právní jistoty spolehnout na zákonnost vydaného správního rozhodnutí. Žalobci o) až y) zdůraznili, že předmětné restituční nároky v souladu s § 1089 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, řádně vydrželi. Tvzení, že se domáhají něčeho, co jim nenáleží, tak není pravdivé. V posuzovaném případě opravným rozhodnutím správní orgán I. stupně v rozporu s § 70 správního řádu zásadním způsobem změnil obsah původního rozhodnutí. Žalobci předmětnou vadu původního rozhodnutí ani nemohli zjistit, jelikož stěžovatelka a) odkázala na značný počet vydaných rozhodnutí ve věci restitučních nároků žalobců. Sama ostatně vadu původního rozhodnutí odhalila po více než 20 letech. Žalobci o) až y) závěrem uvedli, že napadené rozhodnutí zásadně zasáhlo do jejich práv. Původní rozhodnutí stanovilo žalobcům nárok na náhradu vůči výměře 14.842 m² předmětného pozemku, přičemž opravné rozhodnutí tuto výměru snížilo na pouhých 203 m². I pokud by se v posuzovaném případě jednalo o

zjevnou nesprávnost, nelze ji s ohledem na principy právní jistoty a presumpce správnosti opravovat po uplynutí více než 20 let od právní moci původního rozhodnutí.

[16] S ohledem na tyto skutečnosti žalobci o) až y) navrhli zamítnutí kasační stížnosti stěžovatelky a).

Kasační stížnost žalovaného

[17] Proti výrokům III., IV. a V. rozsudku městského soudu podal žalovaný [dále jen „stěžovatel b)“] včasnou kasační stížnost, v níž označil důvody uvedené v ustanoveních § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[18] V ní namítl, že městský soud nejprve uznal absenci maximální lhůty pro vydání opravného rozhodnutí, následně však s ohledem na principy právní jistoty a presumpce správnosti rozhodnutí dospěl k závěru, že vydání opravného usnesení podle § 70 správního řádu není časově neomezené. Městský soud zároveň nezohlednil, že se žalobci začali domáhat přecenění předmětného nevydaného pozemku parc. č. X až v roce 2019. Principy právní jistoty a presumpce správnosti je nutno vážit se zvláště závažným veřejným zájmem. Touto otázkou se však městský soud vůbec nezabýval. Dále stěžovatel b) odkázal na judikaturu Ústavního soudu a konstatoval, že zmíněné principy mohou být oslabeny rovněž v případě, kdy neexistuje dobrá víra ve správnost či zákonnost rozhodnutí. Tuto dobrou víru žalobců ostatně městský soud neshledal. Městský soud tak měl hodnotit i dotčení závažného veřejného zájmu, konkrétně aby nedošlo k poskytnutí restituční náhrady za pozemek případně jeho část, která nebyla oprávněným osobám podle zákona o půdě nikdy odňata, protože neexistovala. Dvojnásobné poskytnutí restituční náhrady by v posuzovaném případě bylo v rozporu s esenciálním smyslem a účelem zákona o půdě, tj. poskytnout oprávněným osobám restituční náhradu za minulým nedemokratickým režimem fakticky odňaté a nikdy nevrácené pozemky. Restituční zákonodárství představuje dobrodiní státu, a bylo by tak nespravedlivé nutit všechny občany České republiky k poskytnutí náhrady neoprávněné osobě. Konkrétně by se jednalo o částku nejméně 3.659.750 Kčs, přičemž současná tržní hodnota náhradních pozemků dosahuje mnohonásobně vyšších částek. V tomto ohledu současně žalobci nesplnili podmínky oprávněných osob podle zákona o půdě. Podle stěžovatele b) měla v posuzovaném případě převážet aplikace zásad materiální pravdy, spravedlnosti a zákonnosti žalobou napadeného rozhodnutí, a to s ohledem na ochranu závažného veřejného zájmu. Žalobci ostatně nejsou dotčeni na svých právech, nejsou vůči nim uplatňovány žádné negativní následky a není po nich vyžadováno žádné nové plnění či povinnost. Zároveň žalobou napadeným rozhodnutím nejsou dotčeny třetí osoby.

[19] Stěžovatel b) dále namítl, že opomenutí jiného rozhodnutí lze v kontextu posuzované věci považovat za zjevné a okamžité selhání v duševní či mechanické činnosti osoby vyhotovující za správní orgán rozhodnutí. V době vydání původního rozhodnutí se totiž všechna rozhodnutí k témuž nevydanému pozemku vyhledávala mechanicky a ručně, přičemž právě v důsledku mechanického selhání nebylo dohledáno rozhodnutí ze dne 9. 9. 1997, a tedy nebylo početní chybou zohledněno. Popsanou zjevnou chybu bylo možné zjistit rovněž z jiných okolností, které byly žalobcům známy. V posuzovaném případě byla spolehlivě doložena původní vůle správního orgánu. Pojem „zjevná nesprávnost“ je v zákoně vymezen demonstrativně a nemá jednoznačnou definici. Nesprávnost by měla

pokračování

být doložitelná porovnáním a posouzením daného údaje, slova či slovního spojení s jejich správným užitím v podkladech pro vydání daného rozhodnutí v obsahu příslušného spisu. Uvedené bylo v posuzovaném případě splněno. Obsahem původního rozhodnutí bylo rozhodnutí o zbývající části předmětného pozemku, nikoli rozhodnutí o jeho celé výměře. Z toho vyplývá, že správní orgán chtěl původním rozhodnutím vyjádřit odlišnou vůli. Předmětná oprava byla nadto zhojitelná jednoduchou opravou v počtech. Žalobcům, resp. jejich právním předchůdcům přitom byla všechna související rozhodnutí známa a nebyla nijak rozporována. Již původní rozhodnutí tak v nich muselo vzbudit pochybnosti o správnosti jeho II. výroku, což ostatně připustil i městský soud.

[20] Podle stěžovatele b) žalobci volně nakládali s více než polovinou původně odňatých pozemků. Snížení výměry jednoho z až šesti desítek nevydaných pozemků či jejich částí u třech desítek oprávněných osob v posuzovaném případě nebylo zásadní pro výši jejich restitučního nároku. Městský soud dále nezohlednil, že žalobci se domáhali přecenění nevydaného předmětného pozemku až v roce 2019. V této souvislosti stěžovatel b) zdůraznil obsáhlost a složitost restitučního řízení a konstatoval, že skutečnosti rozhodné pro vydání opravného rozhodnutí zjistil až v roce 2021. S ohledem na ochranu závažného veřejného zájmu by však ani uplynutí 20 let od vydání původního rozhodnutí nemělo na zákonnost žalobou napadeného rozhodnutí vliv. Podle § 70 správního řádu je ostatně zřejmé, že zjevnou nesprávnost lze opravit kdykoli. Ani časová prodleva mezi vydáním původního a opravného rozhodnutí netvoří přímou úměru se zřejmostí opravované chyby. I zřejmé nesprávnosti si totiž lze povšimnout až s větším časovým odstupem.

[21] Pokud městský soud shledal, že správní orgány rozhodly znovu o tomtéž, pak měl podle stěžovatele b) výrok II. opravného rozhodnutí prohlásit za nicotný s ohledem na zásadu *ne bis in idem*. Další vadu řízení lze spatřit v postupu městského soudu, který ve věci meritorně rozhodl dříve, než byl rozhodnutím notáře v pozůstalostním řízení určen dědic po zemřelé oprávněné osobě. V době vydání napadeného rozsudku totiž nebylo zřejmé, který z dědiců zdědí předmětný restituční nárok. Městský soud měl zároveň podle § 60 odst. 7 s. ř. s. přistoupit k moderaci náhrady nákladů řízení a alespoň její část žalobcům nepřiznat z důvodu jejich celkové nepřiměřenosti. V této souvislosti stěžovatel b) odkázal na judikaturu Ústavního soudu a uvedl, že na složitost poskytnuté právní služby neměl vliv větší počet žalobců, kteří ostatně uplatňovali totožné námitky. S ohledem na průběh jednání a podobný obsah podání ve věci neměl městský soud všechny úkony shledat účelnými. Podle stěžovatele b) byli nadto žalobci spoluvlastníky, a proto měl městský soud plnou náhradu nákladů řízení přiznat pouze jednomu z nich.

[22] S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatel b) navrhl, aby Nejvyšší správní soud výroky III., IV. a V. rozsudku městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Další podání stran

[23] Žalobci a) až n) ve vyjádření ke kasační stížnosti stěžovatele b) nejprve uvedli, že ten účelově vytrhává jednotlivé části odůvodnění napadeného rozsudku z kontextu. V této souvislosti citovali jeho jednotlivé stěžejní pasáže a konstatovali, že v posuzovaném případě se nejednalo o formální pochybení původního rozhodnutí, nýbrž o nezákonné a diskriminační jednání správních orgánů vůči žalobcům. Opravným rozhodnutím se totiž

správní orgán I. stupně snažil napravit vadu původního rozhodnutí spočívající v opomenutí rozhodnutí ze dne 9. 9. 1997. Sám stěžovatel b) ostatně v kasační stížnosti uznal, že se jedná o zásah do restitučních nároků žalobců. V této souvislosti žalobci a) až n) odkázali na judikaturu Ústavního soudu a odbornou literaturu k podstatě zjevných nesprávností a uzavřeli, že opravným rozhodnutím správní orgán I. stupně překročil zákonný rozsah § 70 správního řádu.

[24] K namítanému závažnému veřejnému zájmu žalobci a) až n) konstatovali, že to byly právě správní orgány, které způsobily svým postupem jimi tvrzené pochybení, a to před více než 20 lety. Poukázali rovněž na právní nástupnictví řady žalobců, z čehož plyne, že žalobou napadeným rozhodnutím bylo zasaženo do práv nejen původních oprávněných osob, ale rovněž jejich právních nástupců a třetích osob, které od nich předmětné pozemky odkoupily. V této souvislosti žalobci a) až n) shrnuli jednotlivé převody pozemků, jichž se týkaly restituční nároky žalobců. Dále uvedli, že opravné rozhodnutí změnilo nejen výrok II. původního rozhodnutí, nýbrž rovněž jeho odůvodnění. V něm totiž není zmíněno rozhodnutí ze dne 9. 9. 1997 spolu s výměrou částí předmětného pozemku. Od vydání původního rozhodnutí nadto došlo ke změnám účastníků rozhodnutí. K námitce stěžovatele b), že se domáhali přecenění nevydaného pozemku parc. č. X až od roku 2019, žalobci a) až n) uvedli, že se správními orgány vedou řadu řízení ohledně správného ohodnocení jejich restitučních nároků.

[25] V nyní posuzované věci se tak podle žalobců a) až n) jedná o pokračování svévolného postupu správních orgánů. Právě stěžovatel b) by tak měl nést následky svých pochybení, nikoli je přenášet na žalobce a ostatní třetí osoby, které spoléhaly na správnost vydaných správních rozhodnutí. Pokud sám správní orgán I. stupně disponující rozsáhlým úředním aparátem zjistil vadu původního rozhodnutí až po uplynutí 20 let od jeho vydání, lze si jen těžko představit, že by si jí byli sami žalobci vědomi již v době jeho vydání. Původní rozhodnutí u nich přitom žádné pochybnosti nevzbuzovalo. Rozhodnutí stěžovatele b) současně není nicotné, jelikož bylo vydáno mezi jinými účastníky řízení, a to včetně žalovaného subjektu. Opravné rozhodnutí pak má rovněž odlišný rozsah, jelikož došlo i ke změně odůvodnění původního rozhodnutí. Nelze jej tak považovat za nicotné, případně měl o jeho nicotnosti rozhodnout již stěžovatel b). Pokud tak neučinil, přičemž se tvrzenou vadou nezabýval ani v odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí, je jeho argumentace nepřipustná podle § 68 písm. c) s. ř. s. Neučinil tak ani městský soud, jelikož k tomu nebyl důvod. Rovněž postup městského soudu s ohledem na probíhající dědické řízení byl správný. Ani ve vztahu k výroku o nákladech řízení se městský soud nedopustil žádného pochybení, jelikož byli žalobci v řízení o žalobě plně úspěšní. Zároveň nejsou osobami znalými práva, přičemž posuzovaná věc byla vyvolána správními orgány a jejich nezákonným postupem.

[26] S ohledem na tyto skutečnosti žalobci a) až n) navrhli, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost stěžovatele b) zamítl.

[27] Stěžovatelka a) ve vyjádření ke kasační stížnosti stěžovatele b) uvedla, že žalobcům musela být známa v původním rozhodnutí chybně uvedená výměra předmětného pozemku. V podstatě tak požadují vydat „dvojí“ nárok, což není v souladu s veřejným zájmem a účelem restitučních předpisů. V důsledku chybně uvedené výměry pak nebyli žalobci dotčeni ani na svých právech. Stěžovatel b) po nich nevyžadoval nové plnění,

pokračování

zároveň jim nemohlo být odňato co neexistovalo. Současně s více než polovinou restitučních pozemků mohli nakládat podle vlastního uvážení. Popsaný zásah do jejich restitučních nároků tak nebyl podstatný. Podle stěžovatelky a) popsaná nesprávnost vznikla v důsledku mechanického selhání správního orgánu při odečtu výměry předmětného pozemku, o níž již bylo rozhodnuto. Tuto chybu pak mohli žalobci jednoduše zjistit z celkového kontextu posuzované věci. Obdobně byla zřejmá rovněž skutečná vůle správního orgánu. Zřejmou nesprávnost pak lze odhalit až po uplynutí delšího časového období. Podle stěžovatelky a) nadto nelze odvíjet počátek posouzení přiměřenosti od vydání původního rozhodnutí, nýbrž od momentu, kdy se žalobci začali domáhat přecenění předmětného pozemku. V souladu se zásadou *ne bis in idem* měl městský soud shledat nicotnost výroku II. opravného rozhodnutí.

[28] S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatelka a) navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[29] Žalobci o) až y) ve vyjádření ke kasační stížnosti stěžovatele b) uvedli, že se plně ztotožňují s posouzením městského soudu, podle něhož nebylo možné v posuzovaném případě využít institutu opravy zjevné nesprávnosti. Zopakovali proto nosné důvody napadeného rozsudku. Ztotožnili se rovněž s posouzením souladu opravného rozhodnutí s právními principy, přičemž zdůraznili zejména princip právní jistoty, předvídatelnosti práva a postupu orgánů veřejné moci. K námitce stěžovatele b) ohledně rozporu napadeného rozsudku se závažným veřejným zájmem nejprve odkázali na judikaturu Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu. Konstatovali, že vždy musí být zohledněna doba, která uplynula od vydání rozhodnutí. Postupem času pak slábne důraz na jeho zákonnost, a naopak roste potřeba zachovat právní jistotu účastníků řízení. Obdobně tomu je v posuzovaném případě, kdy od vydání původního rozhodnutí uplynulo již více než 20 let. V této souvislosti žalobci o) až y) odkázali na judikaturu Ústavního soudu k důvodům přijetí nezákonného rozhodnutí a případnému přispění účastníků řízení k němu. V posuzovaném případě přitom žalobci k vydání nezákonného rozhodnutí nepřispěli, a odpovědnost tak ležela zcela na správních orgánech. Stěžovatel b) ani přesvědčivě nezpochybnil dobrou víru žalobců ve správnost a zákonnost původního rozhodnutí. Uvedenou argumentací pouze přenáší vlastní pochybení na žalobce a presumuje, že měli spisovou dokumentaci znát lépe než on.

[30] Dále žalobci o) až y) konstatovali, že rozhodnutí stěžovatele b) zásadně zasáhlo do jejich práv, která jim náležela z původního rozhodnutí. Rozdíl mezi původní a opravenou výměrou pozemku parc. č. X je zcela zásadní. V této souvislosti odkázali na judikaturu Ústavního soudu a zdůraznili, že je ve veřejném zájmu, aby při vyřizování restitučních nároků správní orgány postupovaly v souladu se zájmy žalobců. Správní orgány tak v posuzovaném případě neučinily. Podle žalobců o) až y) městský soud dospěl ke správnému závěru, že se nejednalo o mechanickou chybu, nýbrž o pochybení ve skutkových zjištěních, jež měl správní orgán při vydání původního rozhodnutí plně k dispozici. Po žalobcích nebylo možné ani spravedlivě požadovat, aby si chyby všimli, a to narozdíl od správního orgánu I. stupně, který disponuje rozsáhlým úředním aparátem, a přesto chybu odhalil až po více než 20 letech. Opravným rozhodnutím nepřipustně zásadním způsobem změnil obsah původního rozhodnutí. V opačném případě by byla chyba odhalitelná i s věcí neobeznámenou osobou. Ta však nebyla vůbec patrná na první

pohled. Nemohli ji odhalit ani žalobci, a to s ohledem na pokročilý věk většiny z nich a jejich právní nástupnictví. V průběhu času se nadto měnila i parcelní čísla předmětných pozemků, přičemž rozhodnutí správních orgánů neobsahují ani katastrální mapy či geometrické plány, z nichž by bylo patrné, o které pozemky se jednalo.

[31] K míře zásahu do práv žalobců o) až y) tyto uvedli, že stěžovatel b) nejprve poukázal na vysokou částku za podle něj neexistující restituční nárok a poté zmínil, že zásah do jejich nároků nebyl s ohledem na celkovou výměru vydávaných pozemků značný. Taková argumentace je však zcela účelová. Je nepřijatelné měnit původní rozhodnutí po více než 20 letech, a to s ohledem na právní jistotu účastníků původního řízení. Stěžovatel b) nadto zaměňuje původní rozhodnutí s oceněním nevydané výměry předmětných pozemků vedené v evidenci stěžovatele b), které nemá formu rozhodnutí. Přecenění předmětných pozemků se totiž žalobci domáhali s ohledem na postup správních orgánů, které je ocenily jako pozemky zemědělské, přestože se jednalo o pozemky stavební. Na uvedeném nemůže ničeho měnit závazně stanovená výměra v původním rozhodnutí. Skutečnost, že se přecenění svých nároků žalobci domáhali až v roce 2019, je pak důsledkem dlouholeté svévolné praxe správních orgánů. Původní rozhodnutí nelze považovat za nicotné, jelikož netrpí vadami, jež by měly za následek jeho neexistenci. Městský soud dále postupoval správně, pokud usnesením ze dne 26. 10. 2022, č. j. 14 A 69/2022-139, rozhodl o procesním nástupnictví žalobce j) a ve věci následně rozhodl. Napadený rozsudek nemohl mít ani vliv na podíly jednotlivých oprávněných osob k náhradám. Vzhledem ke skutečnosti, že městský soud napadené rozhodnutí stěžovatele b) zrušil, a žalobci tak měli plný úspěch ve věci, rozhodl rovněž správně o náhradě nákladů řízení. Žalobci současně nijak nepřispěli k nezákonnému rozhodnutí stěžovatele b), a proto nebyl ani důvod pro moderaci náhrady nákladů řízení. Ostatně městský soud v souladu s právními předpisy snížil odměnu advokátovi za zastupování dvou nebo více osob o 20 %. Všechny úkony zástupce žalobců učinil účelně, jak vyplývá i z judikatury Nejvyššího správního soudu.

[32] S ohledem na tyto skutečnosti žalobci o) až y) navrhli, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost stěžovatele b) zamítl.

[33] Žalobci o) až y) v replice k vyjádření stěžovatelky a) zopakovali, že měli plnou důvěru ve správnost původního rozhodnutí, k jehož nesprávnosti nijak nepřispěli. Za pochybení správních orgánů při vydání původního rozhodnutí tak nesly odpovědnost pouze správní orgány, nikoli žalobci. Stěžovatelé ostatně jejich dobrou víru přesvědčivě nevyvrátili. Žalobci se pak uspokojení předmětného restitučního nároku domáhali právě na základě původního rozhodnutí, které jim předmětný restituční nárok přiznalo. Žalobci o) až y) zopakovali, že je řádně vydrželi. Ohradili se rovněž proti námitce stěžovatelky a), že předmětnou chybu mohli žalobci zjistit z celkového kontextu věci. Sám správní orgán I. stupně totiž k jejímu odhalení potřeboval více než 20 let. Ostatně z původního rozhodnutí ani není zjevné, že by trpělo vadou.

III. Posouzení kasační stížnosti

[34] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež stěžovatelé a) a b) (dále společně jen jako „stěžovatelé“) uplatnili v kasačních stížnostech. Přitom neshledal vady uvedené v § 109

pokračování

odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Nejvyšší správní se oběma kasačními stížnostmi zabýval společně, jelikož obsahovaly obdobné námitky.

[35] Stěžovatelé v kasačních stížnostech odkázali na důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., ačkoliv je zřejmé, že v nich namítli jen nezákonnost napadeného rozsudku a vady žalobního řízení, takže je podali jen z důvodů podle písmena a) a d) tohoto ustanovení.

[36] Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení*. Podle písmena d) tohoto ustanovení, *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé*.

[37] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti rozsudku městského soudu, jejíž důvodnost by sama o sobě postačila k jeho zrušení. Již v rozsudku ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005-44, Nejvyšší správní soud akcentoval, že „*není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci, na níž je postaven základ žaloby. Soud, který se vypořádává s takovou argumentací, ji nemůže jen pro nesprávnost odmítnout, ale musí také uvést, v čem konkrétně její nesprávnost spočívá*.“ V obdobném duchu se nese i navazující judikatura, která zásadně pohlíží na nevypořádání žalobních námitek jako na důvod pro zrušení rozhodnutí soudu (srov. kupříkladu rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 12. 2009, č. j. 8 Afs 73/2007-78, či ze dne 24. 3. 2010, č. j. 1 Afs 113/2009-69). Bohatá rozhodovací činnost se váže též k otázce nepřezkoumatelnosti rozhodnutí z důvodu jeho nesrozumitelnosti (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2008, č. j. 4 Afs 94/2007-107, ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-75, či ze dne 22. 9. 2010, č. j. 3 Ads 80/2009-132).

[38] V nyní posuzované věci nicméně Nejvyšší správní soud rozsudek městského soudu nepřezkoumatelným neshledal. Z odůvodnění rozsudku je seznatelné, jakými úvahami se při rozhodování věci řídil a k jakým závěrům po posouzení všech relevantních skutečností případu dospěl. Správními názory městského soudu ostatně stěžovatelka v kasační stížnosti polemizuje. Stěžovatelé konkrétně namítli, že se městský soud nezabýval ochranou závažného veřejného zájmu, resp. jej řádně nepoměřil s principem právní jistoty žalobců. Z odůvodnění napadeného rozsudku je však zřejmé, z jakých důvodů měl městský soud za to, že v posuzovaném případě vzhledem ke specifickým skutkovým okolnostem musel převážít princip právní jistoty nad zásadou rozhodování v souladu s principem materiální pravdy.

[39] Nejvyšší správní soud se dále zabýval námitkami stěžovatelů ohledně tvrzených vad řízení před městským soudem. Stěžovatelé namítli, že městský soud měl v souladu se zásadou *ne bis in idem* rozhodnutí žalovaného prohlásit za nicotné. Podle stěžovatelů dále

městský soud nesprávně rozhodl dříve, než byl v pozůstalostním řízení určen dědic po původní žalobkyni j)).

[40] Nejvyšší správní soud konstatuje, že nesdílí názor stěžovatelů, podle nichž mělo být rozhodnutí stěžovatele b) prohlášeno městským soudem za nicotné. Nicotnost rozhodnutí je podle judikatury Nejvyššího správního soudu stav, kdy správní akt v důsledku závažné vady není vůbec správním aktem, tj. projevem výkonu pravomoci správního orgánu v právním smyslu, tedy je paaktem, který není způsobilý vyvolat žádné právní následky. Není nadán presumpcí správnosti a nikoho nezavazuje (ani správní orgán, ani účastníky). Nicotnost je navíc koncipována tak, že jde o závažné vady zjevné přímo z aktu samotného (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 4. 2009, č. j. 8 Afs 15/2007-75, publ. pod č. 1865/2009 Sb. NSS). Rozhodnutí stěžovatele b) však nevykazuje zásadní vady demonstrativně vyjmenované v § 77 odst. 1 správního řádu. Bylo totiž vydáno správním orgánem k tomu oprávněným i příslušným, bylo jím rozhodnuto o odvolání žalobců způsobem předvídaným zákonem a až do jeho zrušení městským soudem vyvolávalo právní účinky. Bylo-li vydáno ve věci, o níž již jednou bylo pravomocně rozhodnuto, pak se může jednat o rozhodnutí nezákonné a rozporné s právními principy, nikoli o rozhodnutí nicotné (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2016, č. j. 2 Azs 307/2015-41).

[41] Pokud stěžovatelé namítli, že městský soud měl rozhodnout až poté, co byl v pozůstalostním řízení určen dědic po původní žalobkyni j)), Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovatelé vůbec nerozvedli, jaký vliv měla mít tvrzená vada na zákonnost napadeného rozsudku městského soudu. Městský soud ostatně usnesením ze dne 26. 10. 2022, č. j. 14 A 69/2022-139, o procesním nástupnictví původní žalobkyně j) pro řízení v posuzované věci rozhodl. V jeho postupu tak nelze seznat vadu, která by měla vliv na zákonnost napadeného rozsudku.

[42] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že důvod kasačních stížností uvedený v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. nebyl naplněn.

[43] Stěžovatelé dále namítli, že v posuzovaném případě bylo možné postupovat podle § 70 správního řádu. Původní rozhodnutí totiž neodpovídalo materiální pravdě s ohledem na duševní a mechanické selhání osoby vyhotovující původní rozhodnutí. Kolem roku 2000 se totiž dosud vydaná správní rozhodnutí vyhledávala ručně, opomenutí rozhodnutí ze dne 9. 9. 1997 pak lze označit za popsané selhání, v jehož důsledku správní orgán I. stupně neodečetl výměru předmětného pozemku, o níž již bylo rozhodnuto. Opravným rozhodnutím tak stěžovatel b) pouze napravit zjevnou nesprávnost, které si ostatně museli být žalobci vědomi rovněž z ostatních okolností a již vydaných správních rozhodnutí týkajících se jejich restitučních nároků.

[44] Podle § 70 správního řádu, *opravu zřejmých nesprávností v písemném vyhotovení rozhodnutí na požádání účastníka nebo z moci úřední usnesením provede správní orgán, který rozhodnutí vydal. Týká-li se oprava výroku rozhodnutí, vydá o tom správní orgán opravné rozhodnutí. Prvním úkonem správního orgánu ve věci opravy je vydání tohoto rozhodnutí. Právo podat odvolání proti opravnému usnesení anebo opravnému rozhodnutí má pouze účastník, který jím může být přímo dotčen.*

pokračování

[45] Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu je možné aplikovat institut opravy zřejmých nesprávností pouze v případě zjevných omylů ohledně údajů, které jsou dostatečně podloženy zjištěními, jež prokazují jejich správné znění. Naopak není možné měnit vlastní skutková zjištění, na jejichž základě bylo ve věci rozhodnuto, nebo jejich právní posouzení. Zároveň nelze připustit, aby se pomocí opravy zřejmých nesprávností měnil vlastní obsah (smysl) opravovaného správního rozhodnutí, protože se nejedná o opravný prostředek ani o nové rozhodnutí. Institut opravy zřejmých nesprávností slouží pouze k odstraňování různých méně významných překlepů, zkomolenin a k opravám dat, početních či „technických“ chyb, o jejichž existenci a povaze není pochyb. Oprava podle § 70 správního řádu nemůže být použita ke změně vlastních, opravovaným rozhodnutím stanovených, práv a povinností. Vady rozhodnutí, které nenaplnují podmínky § 70 správního řádu, lze napravit pouze cestou řádných či mimořádných opravných prostředků (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2010, č. j. 1 Afs 58/2009-541, publ. pod č. 2119/2010 Sb. NSS, ze dne 25. 2. 2009, č. j. 1 As 112/2008-56, či ze dne 8. 4. 2016, č. j. 5 As 3/2016-20).

[46] Za zjevnou nesprávnost může být považována pouze chyba, k níž došlo zjevným a okamžitým selháním v duševní a mechanické činnosti osoby, za jejíž účasti bylo rozhodnutí vyhlášeno či vyhotoveno, a která je každému zřejmá. Již jen z toho důvodu jsou takovou nesprávností v zásadě jen méně závažná pochybení, která je při běžné pozornosti schopna postřehnout i s věcí neobeznámená osoba. Zřejmost takové nesprávnosti vyplývá především z porovnání výroku rozhodnutí s jeho odůvodněním, případně i z jiných souvislostí (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2008, č. j. 4 Ads 125/2008-174). Opravným usnesením (v případě správních orgánů opravným rozhodnutím) přitom nelze doplňovat, nahrazovat či jinak měnit výrok opravovaného rozsudku či rozhodnutí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2007, č. j. 4 Ans 3/2006-123, publ. pod č. 1177/2007 Sb. NSS).

[47] Z citované judikatury je zřejmé, že vydání rozhodnutí podle § 70 správního řádu je možné pouze v případě výskytu méně závažné zjevné nesprávnosti, jejíž opravou nedojde ke změně vlastních skutkových zjištění či provedeního právního hodnocení. Nesprávností ve smyslu zmíněného ustanovení může být pouze méně významná chyba, zkomolenina či překlep, např. chyba v letopočtu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2012, č. j. 5 Afs 48/2011-66, či již citovaný rozsudek ve věci sp. zn. 1 Afs 58/2009), chyba v parcelním čísle pozemku (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 10. 2010, č. j. 1 As 51/2010-214, publ. pod č. 2235/2011 Sb. NSS) nebo chyba spočívající v rozhodnutí o „zamítnutí rozhodnutí“, a nikoliv „zamítnutí odvolání“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2010, č. j. 5 Afs 84/2009-64).

[48] Na citovanou judikaturu správně odkázal rovněž městský soud. Nejvyšší správní soud dále konstatuje, že mezi účastníky řízení není sporu o skutečnosti, že osoba vyhotovující za správní orgán původní rozhodnutí přehlédla již vydané rozhodnutí ze dne 9. 9. 1997. Správní orgán tak ve výroku II. původního rozhodnutí opětovně rozhodl o již stanoveném restitučním nároku žalobců. Nesprávně tak určil, že žalobcům náleží náhrada za pozemky ve výměře 14.842 m². Nejvyšší správní soud se však neztotožnil s námitkami stěžovatelů, že popsaná chyba byla způsobena selháním v duševní či mechanické činnosti osoby vystavující původní rozhodnutí. Skutečnost, že správní orgán I. stupně při posuzování

zbývajících restitučních nároků žalobců přehlédli již vydané správní rozhodnutí, je totiž nutno považovat za nesprávné zjištění skutkového stavu. Na uvedený závěr přitom nemá vliv, jakým způsobem správní orgán v době vydání původního rozhodnutí skutkový stav fakticky zjišťoval, resp. zdali vydaná správní rozhodnutí vyhledával ručně či jiným způsobem. Pokud by k obdobnému pochybení došlo v aktuální době, musel by Nejvyšší správní soud dospět k témuž závěru. Popsanou vadu tak nelze považovat za okamžité mechanické či duševní selhání osoby vyhotovující za správní orgán původní rozhodnutí.

[49] Městský soud dále v odůvodnění napadeného rozsudku správně konstatoval, že se v posuzovaném případě nejedná o chybu, která by byla každému, byť neobeznámenému s podstatou věci, na první pohled zřejmá. Odůvodnění původního rozhodnutí totiž plně korespondovalo s jeho výrokem a nevzbuzovalo jakékoli pochybnosti o správnosti ve výroku uvedených údajů. V této souvislosti Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že již v rozsudku ze dne 21. 2. 2007, č. j. 4 Ans 3/2006-123, publ. pod č. 1177/2007 Sb. NSS, dospěl k závěru, že pojem „zjevná nesprávnost“ je třeba vykládat s důrazem na slovo zjevná, tj. každému zřejmá. Pokud tedy byl opravovaný výrok v souladu s odůvodněním původního rozhodnutí, nelze vůbec uvažovat o jeho zjevné nesprávnosti.

[50] Ačkoli stěžovatelé namítli, že původní vůle správního orgánu byla zřejmá, tj. že jeho záměrem bylo rozhodnout pouze o zbývajících částech restitučních nároků žalobců, nejednalo se vzhledem k výše uvedenému o „zjevnou nesprávnost“, kterou lze opravit postupem podle § 70 správního řádu. V tomto ohledu je sice možné souhlasit s námitkou, že nesprávnost by měla být doložitelná porovnáním a posouzením daného údaje, slova či slovního spojení s jejich správným užitím v podkladech pro vydání daného rozhodnutí v obsahu příslušného spisu. V posuzovaném případě však bylo podstatné, zdali se jednalo o „zjevnou nesprávnost“, kterou byly správní orgány oprávněny zhojit opravným rozhodnutím.

[51] Nejvyšší správní soud přitom ve shodě s městským soudem dospěl k závěru, že se v posuzovaném případě o „zjevnou nesprávnost“ nejednalo. Byť ji bylo možno odhalit právě porovnáním údaje uvedeného v původním rozhodnutí s podklady ve správních spisech, což ostatně správní orgán I. stupně učinil a vydal předmětné opravné rozhodnutí, nebylo možné využít postup podle § 70 správního řádu. Ten totiž slouží k opravě méně závažných či technických chyb, nikoli nesprávných skutkových zjištění. Uvedené platí tím spíše, pokud předmětnou chybu správní orgán I. stupně objevil až po uplynutí více než 20 let od vydání původního rozhodnutí. Ačkoli lze souhlasit se stěžovateli, že není vyloučeno, aby byla taková chyba zjištěna až po uplynutí několika let, Nejvyšší správní soud má ve shodě s městským soudem za to, že uplynutí značného časového odstupu od vydání původního nesprávného rozhodnutí značně oslabuje tvrzení o zjevnosti této chyby každému na první pohled.

[52] I v případě, kdyby Nejvyšší správní soud dospěl ke zcela opačným závěrům ohledně zjevnosti předmětné chyby, je nutné zdůraznit, že podle výše citované judikatury opravným rozhodnutím (usnesením) nemůže dojít ke změně vlastních, opravovaných rozhodnutí stanovených, práv a povinností. V tomto ohledu tak nelze přisvědčit stěžovatelům, že žalobci opravným rozhodnutím nejsou dotčeni na svých právech, nejsou vůči nim uplatňovány žádné negativní následky a není po nich vyžadováno žádné nové

pokračování

plnění či povinnost, přičemž zároveň jím nejsou dotčeny třetí osoby. Žalobou napadené rozhodnutí totiž zásadně zasáhlo do již přiznaných práv značného počtu žalobců na náhradu, když rozdíl v opravném rozhodnutí nově určené výměry pozemku parc. č. X vůči původně stanovené náhradě činil celkem 14.639 m². Sami stěžovatelé ostatně v kasačních stížnostech poukázali na vysokou částku, kterou bude nutno žalobcům na předmětné náhradě z veřejných zdrojů zaplatit. Na uvedené nemá vliv ani rozsah ostatních již vypořádaných restitučních nároků žalobců. Lze tak uzavřít, že správní orgán I. stupně opravným rozhodnutím podstatně snížil rozsah žalobcům již přiznaného práva na náhradu v původním rozhodnutí, což výše citovaná judikatura zapovídá.

[53] Stěžovatelé dále namítli, že principy právní jistoty a presumpce správnosti vydaných rozhodnutí je nutno poměřovat se zájmem na ochraně závažného veřejného zájmu. Ten v posuzovaném případě spočíval v hospodárném a účelném nakládání s majetkem státu, nikoli poskytnutí restituční náhrady, která žalobcům nenáležela, resp. v tomto ohledu nebyli ani oprávněnými osobami podle zákona o půdě. Podle stěžovatelů tak městský soud rozhodl v rozporu se smyslem a účelem restitučních předpisů, přestože neshledal dobrou víru žalobců ve správnost původního rozhodnutí. V posuzovaném případě tak měly podle stěžovatelů s ohledem na popsany závažný veřejný zájem převážet zásady materiální pravdy, spravedlnosti a zákonnosti.

[54] Principem právní jistoty a presumpce správnosti správních rozhodnutí se opakovaně zabýval Ústavní soud v jeho ustálené judikatuře. V nálezu ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. I. ÚS 946/16, konstatoval, že „podstatou uplatňování veřejné moci v demokratickém právním státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky) je kromě jiného také princip dobré víry jednotlivce ve správnost aktů veřejné moci a ochrana dobré víry v nabytá práva konstituovaná akty veřejné moci, ať už v individuálním případě plynou přímo z normativního právního aktu, nebo z aktu aplikace práva. Důvěra jednotlivce v rozhodovací činnost orgánů státu, ať už jde o rozhodování orgánů moci zákonodárné, výkonné, či soudní, je jedním ze základních atributů právního státu. Princip dobré víry pak působí bezprostředně v rovině subjektivního základního práva jako jeho ochrana, v rovině objektivní se pak projevuje jako princip presumpce správnosti aktu veřejné moci [nálezy sp. zn. IV. ÚS 150/01 ze dne 9. 10. 2003 (N 117/31 SbNU 57), sp. zn. I. ÚS 163/02

ze dne 9. 11. 2004 (N 169/35 SbNU 289), sp. zn. II. ÚS 2742/07 ze dne 10. 7. 2008 (N 130/50 SbNU 139)]. Je proto stěžít akceptovatelné, pokud orgán veřejné moci při výkonu veřejné moci autoritativně přezkoumá a osvědčí určité skutečnosti, čímž vyvolá v jednotlivci dobrou víru ve správnost těchto skutečností a v samotný akt státu, aby následně konstatoval, že je třeba jej pro zjištěná pochybení odstranit či uplatnit jiné negativní následky [nálezy sp. zn. I. ÚS 544/06 ze dne 3. 12. 2007 (N 217/47 SbNU 855) a sp. zn. IV. ÚS 298/09 ze dne 1. 3. 2010 (N 35/56 SbNU 391)].“ V citovaném nálezu však dále uvedl, že „v případech čistě vertikálních vztahů, v nichž byly nezákonným rozhodnutím založeny oprávnění nebo výhoda jednotlivce oproti stavu, který měl podle objektivního práva nastat, avšak který v důsledku nezákonnosti nenastal, je nutno důvěru v akty veřejné moci a právní jistotu nabytí práv pokládat za zásadní a ustoupit od její ochrany pouze za situace ohrožení skutku závažného veřejného zájmu. Je totiž věcí státu, aby ve správních řízeních, která vede, nechyboval, a pokud k tomu přeci jenom dojde, aby zásadně nesl následky svých pochybení. Nezbytnost ochrany důvěry v akty veřejné moci a z nich nabytých práv však může být oslabena tam, kde není dána dobrá víra v jejich správnost či

zákonnost. Platí přitom, že dobrá víra se předpokládá, a je na veřejné moci, aby její existenci vyvrátila.“

[55] S městským soudem lze souhlasit, že žalobci byli řádně seznámeni se všemi správními rozhodnutími týkajícími se jejich restitučních nároků. Z ničeho nevyplývá, že by žalobcům nebyly zřejmé skutkové i ostatní souvislosti restitučních řízení, která sami, případně jejich právní předchůdci, vedli. Proto nelze mít za to, že jim nebylo pochybení správního orgánu známo, resp. že byli v dobré víře ohledně věcné správnosti původního rozhodnutí.

[56] Na posuzovaný případ tak lze aplikovat druhou modelovou situaci popsanou Ústavním soudem ve výše citovaném nálezu. V něm konkrétně konstatoval, že *„druhou skupinu představuje nezákonnost způsobená pochybením na obou stranách vertikálního vztahu veřejná moc - jednotlivec. Půjde o pochybení orgánů veřejné moci, o nichž osoba, jíž svědčí žalobou napadené rozhodnutí, musela vědět. Do této skupiny patří zejména rozhodnutí vydaná na základě nesprávných či zjevně neúplných, zejména skutkových zjištění a předpokladů, na což jednotlivec přes svou vědomost před vydáním rozhodnutí či po něm neupozornil. Za takové situace nemůže být dána dobrá víra ve správnost takového rozhodnutí, což však nevylučuje důvěru v jeho zákonnost a neměnnost (zejména s ohledem na plynutí času a rozvoj navazujících právních vztahů). Pokud správní soud přistoupí ke zrušení napadeného rozhodnutí za takové situace, je nezbytné, aby negativní dopady na oprávněnou osobu z tohoto rozhodnutí byly pokud možno zmírněny.“*

[57] Plynutím času a rozvojem navazujících právních vztahů se městský soud řádně zabýval v odstavcích 63 až 69 odůvodnění napadeného rozsudku. Zdůraznil zejména skutečnost, že správní orgán I. stupně přistoupil k opravě původního rozhodnutí po uplynutí více než 20 let od jeho vydání. Právě značný časový odstup mezi původním a opravným rozhodnutím včetně rozvoje navazujících právních vztahů, který popsali žalobci, pak způsobil zásadní zásah do právní jistoty žalobců, kteří po uvedené dobu postupovali podle původního rozhodnutí. Městský soud akcentoval rovněž několikanásobné uplynutí lhůt pro změnu či zrušení původního rozhodnutí cestou odvolacího či přezkumného řízení, případně obnovy řízení. Přestože tak správní řád nestanoví maximální lhůtu, v níž lze vydat opravné rozhodnutí, dospěl městský soud k závěru, že za specifických okolností nyní posuzovaného případu bylo nutno trvat na právní jistotě žalobců. Tomuto závěru nemá co vytknout ani Nejvyšší správní soud, přičemž není účelné, aby zde opakoval přesvědčivé odůvodnění napadeného rozsudku. V tomto ohledu je nutno zdůraznit, že městský soud neuvedl, že by rovněž k opravě rozhodnutí podle § 70 správního řádu měly správní orgány určitou maximální lhůtu. Dovodil však, že s ohledem na uplynutí 20 let od vydání původního rozhodnutí musel v posuzovaném případě převážit princip právní jistoty žalobců.

[58] Nejvyšší správní soud dále konstatuje, že ačkoli lze v posuzovaném případě souhlasit s námitkou, že smyslem a účelem restitučních předpisů není poskytovat náhradu za neexistující majetkovou škodu, právě pro značný časový odstup opravy původního rozhodnutí tento účel musel ustoupit právní jistotě žalobců. V této souvislosti je nutné zdůraznit, že pouze vlastním pochybením správních orgánů došlo k porušení zmíněného účelu restitučních předpisů, a nikoli vinou žalobců. Nelze se přitom ztotožnit s námitkami stěžovatelů, že městský soud měl zohlednit skutečnost, podle níž žalobci se přecenění

pokračování

svých restitučních nároků začali domáhat až v roce 2019. Na výše uvedených závěrech totiž tato skutečnost ničeho nemění. Stěžovatelé ostatně nijak nerozvedli, proč měl městský soud své úvahy odvíjet právě od roku 2019. Pokud měli za to, že žalobci teprve od roku 2019 svým způsobem upozornili správní orgán I. stupně na vadu původního rozhodnutí, nelze jim to přičítat k tíži. Jinak řečeno, žalobci více než 20 let spoléhali na neměnnost a platnost pravomocného a vykonatelného původního rozhodnutí, jímž jim byla přiznána práva na náhradu za nevydaný pozemek. Právě s ohledem na tuto skutečnost se ostatně od roku 2019 domáhali přecenění této náhrady.

[59] Dále nelze zohlednit ani stěžovateli zdůrazňovanou náročnost a složitost restitučních řízení, která s žalobci správní orgány vedly. Ústavní soud totiž již v nálezu ze dne 13. 6. 2016, sp. zn. I. ÚS 3964/14, dospěl k závěru, že „*mnohdy složité restituční řízení nevyvazuje orgány veřejné moci z povinnosti udělat vše pro spravedlivé řešení konkrétního případu.*“ Jak ostatně Nejvyšší správní soud uvedl již výše, za popsané situace nebyly správní orgány oprávněny přenášet důsledek vlastního pochybení na žalobce.

[60] Nejvyšší správní soud proto vzhledem k výše uvedenému uzavírá, že správní orgány nebyly v posuzovaném případě oprávněny vadu původního rozhodnutí opravit postupem podle § 70 správního řádu, a to rovněž s ohledem na principy právní jistoty a presumpce správnosti původního rozhodnutí.

[61] Konečně Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani námitkám stěžovatelů, že městský soud nesprávně rozhodl o náhradě nákladů žalobního řízení. Podle stěžovatelů měl městský soud přistoupit k moderaci náhrady nákladů řízení, jelikož větší počet zastupovaných osob neměl vliv na složitost posuzované věci. Případně měl městský soud s ohledem na nepřiměřenost úkonů zástupců žalobců některé z nich shledat neúčelnými či přiznat náhradu nákladů řízení pouze jednomu z žalobců.

[62] Nejvyšší správní soud konstatuje, že za společné zastupování dvou a více osob městský soud řádně snížil přiznanou náhradu nákladů řízení o 20 %. Stěžovatelé nadto neuvedli, které úkony zástupců žalobců byly neúčelné či nepřiměřené a městský soud za ně neměl přiznat náhradu nákladů řízení, případně z jakých konkrétních důvodů měl městský soud přistoupit k moderaci náhrady nákladů řízení. Žalobci ostatně správně poukázali na skutečnost, že k vydání nezákonného rozhodnutí nijak sami nepřispěli. Nejvyšší správní soud rovněž nesouhlasí se stěžovateli, že na výši náhrady nákladů řízení měla mít vliv i skutečnost, že zástupci činili totožné úkony za několik žalobců zároveň, čímž bylo jejich zastupování jednodušší. Ostatně jak již výše uvedl, byla mimosmluvní odměna zástupců za společné zastupování dvou a více žalobců městským soudem řádně snížena. K dalšímu snížení náhrady nákladů řízení pak Nejvyšší správní soud neshledal žádný důvod a stěžovatelé jej ani přesvědčivě netvrdili.

[63] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že městský soud posoudil výše specifikované sporné právní otázky správně. Ani důvod kasačních stížností uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. tak nebyl naplněn.

IV. Závěr a náklady řízení

[64] S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnosti stěžovatelů nejsou důvodné, a proto je podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[65] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že žalobci mají vůči stěžovatelům právo na náhradu nákladů řízení, které důvodně vynaložili, neboť v něm měli plný úspěch (§ 60 odst. 1 věta první za použití § 120 s. ř. s.). Žalobkyni t) však Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, jelikož předmětem řízení o kasačních stížnostech nebylo odmítnutí její žaloby.

[66] Důvodně žalobci a) až n) vynaložené náklady řízení o kasačních stížnostech tvoří odměna za zastupování advokátkou, která byla určena podle § 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 7 a § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), a to za jeden úkon právní služby ve výši 3.100 Kč (vyjádření ke kasačním stížnostem). Nejvyšší správní soud žalobcům a) až n) přiznal náhradu nákladů řízení pouze za jedno vyjádření, ačkoli se vyjádřili ke kasačním stížnostem obou stěžovatelů samostatně. Vzhledem k obdobné povaze námitek obou stěžovatelů totiž rovněž vyjádření žalobců a) až n) ke kasačním stížnostem stěžovatelů obsahovala obdobnou argumentaci. Podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu, jde-li o společné úkony při zastupování dvou nebo více osob, náleží advokátovi za každou takto zastupovanou osobu mimosmluvní odměna snižená o 20 %. Zástupkyni žalobců a) až n) tak náleží odměna ve výši 34.720 Kč (14 x 2.480 Kč). Náhrada hotových výdajů (režijní paušál) činí podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu 300 Kč za jeden úkon právní služby. Uvedená paušální náhrada byla přiznána bez ohledu na počet žalobců pouze jednou, neboť zástupkyně žalobců a) až n) učinila pouze jeden společný úkon právní služby. Jelikož je zástupkyně žalobců a) až n) plátkyní daně z přidané hodnoty, musí být tato odměna a náhrada hotových výdajů podle § 57 odst. 2 s. ř. s. zvýšena o částku 7.354 Kč odpovídající této dani v sazbě 21 %. Celkové důvodně vynaložené náklady žalobců a) až n) v řízení o kasačních stížnostech tak po zaokrouhlení činí 42.374 Kč. Proto Nejvyšší správní soud uložil procesně neúspěšným stěžovatelům povinnost společně a nerozdílně zaplatit tuto částku úspěšným žalobcům a) až n) na náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti, a to k rukám jejich zástupkyně. Ke splnění této povinnosti stanovil Nejvyšší správní soud přiměřenou lhůtu třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

[67] Důvodně žalobci o) až y) [vyjma žalobkyně t)] vynaložené náklady řízení o kasačních stížnostech tvoří odměna za zastupování advokátem, která byla určena podle § 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 7 a § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu, a to za jeden úkon právní služby ve výši 3.100 Kč (vyjádření ke kasačním stížnostem). Nejvyšší správní soud konstatuje, že žalobcům o) až y) [vyjma žalobkyně t)] přiznal náhradu nákladů řízení pouze za jedno vyjádření, ačkoli se vyjádřili ke kasačním stížnostem obou stěžovatelů samostatně. Vzhledem k obdobné povaze námitek obou stěžovatelů totiž rovněž vyjádření žalobců o) až y) [vyjma žalobkyně t)] ke kasačním stížnostem stěžovatelů obsahovala obdobnou argumentaci. Nejvyšší správní soud současně žalobcům o) až y) [vyjma žalobkyni t)] nepřiznal náhradu nákladů řízení za podanou repliku, jelikož v ní jen zopakovali již předestřenou argumentaci. Podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu, jde-li o společné úkony při zastupování dvou nebo více osob, náleží advokátovi za každou takto

pokračování

zastupovanou osobu mimosmluvní odměna snížena o 20 %. Zástupci žalobců o) až y) [vyjma žalobkyně t)] tak náleží odměna ve výši 24.800 Kč (10 x 2.480 Kč). Náhrada hotových výdajů (režijní paušál) činí podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu 300 Kč za jeden úkon právní služby. Uvedená paušální náhrada byla přiznána bez ohledu na počet žalobců pouze jednou, neboť zástupce žalobců o) až y) [vyjma žalobkyně t)] učinil pouze jeden společný úkon právní služby. Jelikož je zástupce žalobců o) až y) [vyjma žalobkyně t)] plátcem daně z přidané hodnoty, musí být tato odměna a náhrada hotových výdajů podle § 57 odst. 2 s. ř. s. zvýšena o částku 5.271 Kč odpovídající této dani v sazbě 21 %. Celkové důvodně vynaložené náklady žalobců o) až y) [vyjma žalobkyně t)] v řízení o kasačních stížnostech tak činí po zaokrouhlení 30.371 Kč. Proto Nejvyšší správní soud uložil procesně neúspěšným stěžovatelům povinnost společně a nerozdílně zaplatit tuto částku úspěšným žalobcům o) až y) [vyjma žalobkyně t)] na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, a to k rukám jejich zástupce. Ke splnění této povinnosti stanovil Nejvyšší správní soud přiměřenou lhůtu třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. ledna 2024

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu